

บทคัดย่อ

ในการพิจารณาคดีแพ่งในปัจจุบัน มีคดีที่เข้าสู่ศาลหลากหลายประเภทคดีและนับวันปริมาณคดีจะมีมากขึ้นทุกปี จนกลายเป็นปัญหาเรื่องคดีล้นศาล และส่งผลให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า ทั้งนี้หากมีการพิจารณาคดีที่ใช้ระยะเวลาอันยาวนานเท่าใด ความยุติธรรมย่อมสูญเสียไปเท่านั้น ดังภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความล่าช้าคือการปฏิเสธความยุติธรรม” (Justice delayed is justice denied) ซึ่งกลายเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการอำนวยความสะดวกให้กับคนในสังคม เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม กระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ถือเป็นกระบวนวิธีพิจารณาคดีที่มีความพิเศษกว่ากระบวนวิธีพิจารณาคดีสามัญ โดยบัญญัติไว้ในภาค 2 ลักษณะ 2 ของวิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้นแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หลักเกณฑ์ในเบื้องต้นกำหนดว่าต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนแน่นอน ยากที่จำเลยจะต่อสู้คดีโจทก์ได้ หากดำเนินกระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วกว่ากระบวนวิธีพิจารณาคดีสามัญ จะเป็นการเยียวยาปัญหาการพิจารณาคดีที่ล่าช้าดังกล่าว

แต่จากการศึกษาพบว่าในทางปฏิบัติยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ แม้กฎหมายได้บัญญัติให้ศาลมีบทบาทและอำนาจในทางไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ความจริง แต่กระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งหากเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายต่างประเทศจะพบว่าในระบบกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบคอมมอนลอว์ หรือซีวิลลอว์ก็ประสบความสำเร็จกว่ากระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากของไทย หรือแม้กระทั่งเปรียบเทียบคดีที่มีลักษณะวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวนของไทยเอง เช่น คดีคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งน่าจะประสบผลสำเร็จมากกว่ากระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทศาล ปัญหาขั้นตอนในกระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากหลายประการ ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องเพื่อเร่งรัดคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว เช่น การเสนอให้แยกเป็นแผนกวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากออกมาเป็นระบบต่างหากเพื่อพิจารณาคดีพิเศษประเภทนี้ การกำหนดกรอบหลักเกณฑ์ว่าคดีประเภทใดน่าจะจัดเข้าสู่กระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้ เน้นบทบาทของผู้พิพากษาในการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้กระบวนวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้กับคดีในลักษณะต่างๆได้